

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE OWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:5

Onder redactie van Prof. Dr V. Hepp, Dr K. Schilder, Dr C. Tazelaar en Prof. Dr J. Waterink

Medewerkers: Dr H. A. van Andel, Solo; Dr R. E. van Arkel, Utrecht; Dr Henry Beets, Grand Rapids; Dr K. Fernhout, Vreeland; Prof. Dr F. W. Grosheide, Amsterdam; Prof. Dr T. Hoekstra, Kampen; Dr G. Keizer, De Steeg; Dr B. A. Knoppers, Amsterdam; Dr J. G. Kunst, Arnhem; Dr H. W. Laman, Assen; Dr C. Lindeboom, Amsterdam; Dr S. O. Los, 's Gravenhage; Dr J. W. Marmelstein, Amsterdam; Dr F. C. Meijster, Rotterdam; G. Meima, Groningen; Dr J. C. Rollmann, Utrecht; J. Strikwerda, Dokkum; Dr J. Thijss, Zwolle; Dr J. Veldkamp, Hilversum; E. Visser, Arnhem; Prof. Dr D. H. Th. Vollenhoven, Amsterdam; Dr J. de Vries, Tilburg; Dr J. D. Wielenga, Hoofddorp; Mr J. A. de Wilde, 's Gravenhage.

Adres der Redactie:

Prof. Dr V. HEPP, Van Breestraat 14, Amsterdam.

Drukkers-uitgevers:

OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goes.
Tel. No. 58 — Postrekening No. 39000.

Abonnement: f1.25 per drie maanden bij vooruitbetaling.
Voor 't Buitenland f1.50 en voor Ned-Indië f6.— per jaar.
Advertentiën: 25 ct. p. regel. — Losse nummers f0.15.

Het adres van den Eindredacteur is weder: VAN BREESTRAAT 14, AMSTERDAM.

INHOUD: Opvoeding en Gezag. III. — Uit de Schrift: In de gelijkmaking Zijner opstanding. (Rom. 6:5). — Kerkelijk Leven: Onze begrafenissen. Kan het niet anders? De Geref. Studentenbeweging. II. — Pop. Wet. Schetsen: „Karel ende Elegast“ — 'n goetelike ridderroman. I. — Geestelijke Adviezen: Lourdes. Matthiäus-passie. — Lit. en Kunst: De betekenis van Pennings werk. VII (Slot). — Opvoeding en onderwijs: 't Jaarboek v. d. Unie „Een School m. d. Bijbel“ — Uit de Duitse Kerken. — Perschoonw. — Boekbespreking. — Kerknieuws.

OPVOEDING EN GEZAG.

III.

Onze tijd is geen vriend van de handhaving van het gezag bij de opvoeding. Er is in de jeugd van onzen tijd die typische trek, waardoor meermalen een houding wordt aangenomen, alsof men zijne hoogheid het jonge mensch beleedigt, wanneer men van gezag durft spreken.

Zoozeer is de gedachte van het relativisme doorgedrongen, ook in onzen christelijken kring, dat men meermalen den indruk krijgt, dat men alleen dan met gezag kan spreken, wanneer men erbij voegt: „zoo zie ik het“, of „als ik me niet vergis“. Anders heeft men spoedig de kans, dat de jonge menschen heel genoeglijk zeggen: „ja, dat zegt u nu wel, maar wie zegt me, dat het ook zoo is?“

Men kan dan met bijbelteksten aankomen. Antwoord: „ja — maar ik voel het toch anders, weet u“. Zeker men buigt zich voor de Schrift, maar men dan zegt, maar dat dan met dien verstande, dat die Schrift zich moet aanpassen aan de beschouwingswijze van den betrokkene. Anders heet het: „dat kan het niet beteekenen; dat voel ik heel anders.“

Het is dan ook eigenaardig, dat men in sommige „christelijke“ kringen zich ter handhaving van het gezag van de zedewet (ook in zijn meest algemeenen zin) beroept op „het besef“ van binnen; op „de consciëntie“; op wat de jonge menschen wel „voelen“. Dat gezag gaat „er in“.

Het is alleen maar te betreuren, dat dit „gezag“ feitelijk geen gezag is. Ware het mogelijk de stem der consciëntie zuiver te beluisteren, dan zou als middel ter leiding en als kenbron van doeling zeker op die consciëntie een beroep kunnen worden gedaan; en ook thans is er de innerlijke stem, die voor veel voosheid bewaart en voor allerlei omzwaling behoedt; maar anderzijds mag nimmer worden vergeten, dat bij het beroep op de consciëntie zonder meer er in hoofdzaak een tweetal gevaren liggen.

In de eerste plaats is er de dreiging, dat, hoe goed ook het beroep op de consciëntie bedoeld kan zijn, toch die consciëntie, door welke oorzaak dan ook (meestal zal die oorzaak in de voorgeschiede opvoeding liggen) niet voldoende spreekt van den band aan de Schrift en van het onderworpen zijn aan het gezag en de ordeningen Gods. Allerlei richtingen toch — ook de geschiedenis der laatste tientallen jaren kent dezulke — die het beroep op de consciëntie deden, plachten de Schrift los te laten, en in subjectivisme ten onder te gaan. Het zwaartpunt werd in dergelijke gevallen steeds verlegd van het Woord Gods naar de sprake van het geweten, en geen mensch bleek tegen het gevaar van „verhoerlijking“ van het menschelijke in den mensch bestand. Straks gaf niet God maar de mensch de normen.

Bovendien is bij de opvoeding het beroep op de consciëntie, zonder meer, zoo gevaarlijk, wijl geen kind of jongwensch de verhoudingen van het innerlijk leven zuiver kan zien. Datgene, waarheen een sterke begeerte uitgaat, wordt gedaan, ofschoon de consciëntie misschien wel sprak, maar de uiting der consciëntie werd verdrongen, tengevolge van de spanning, die er omtrent en tot het begeerde kwaad, dat men als goed waardeerde, was. We kunnen de stelling, dat na het doen van het kwaad, de consciëntie steeds spreekt, allerminst volhouden.

den. En zelfs indien ze spreekt, wordt haar stem dikwerf niet eens beluisterd; en als ze gehoord wordt is er meestal maar al te spoedig een verdringen van de indrukken door die stem gewekt.

Bij dit alles komt dan nog dit, dat menig kwaad — krachtens zijn typischen aard — niet als zonde door de consciëntie wordt waargenomen. De Schrift zelf geeft ons als voorbeeld de begeerlijkheid.

Het beroep op wat het jongwensch „voelt“ of op wat hij „in zijn consciëntie waarneemt“ is alzoo voor de opvoeding ten eenenmale onvolgende. Het trekt de aandacht van de kenbron van gezag af; het verslapt de levenshouding; het voert op paden met onvasten bodem.

Daarbij komt nog iets.

Hadde de opvoeding der laatste jaren in 't algemeen in het teken gestaan van het klein-houden van het kind, het gevaar ware wellicht nog minder groot geweest. Maar thans is dat gansch anders.

De kinderen en jonge menschen zijn zoo gewichtig bij velen.

Gewichtig — in hun kleeren meestal. — Wat voor de jongedames dan gewoonlijk beteekent: te weinig gewicht aan kleeren.

Maar gewichtig ook als figuren; er wordt alles en allerlei gedaan en gelaten om „de jongelui“.

Nog erger: gewichtig in hun kennis; in hun inzicht. Ze worden in den regel zoo hevig over 't paard getild onze jonge menschen.

En wat misschien wel het allerergste is: zedelijk zijn ze zoo gewichtig, dat men hen bijna niet de echte gereformeerde waarheid durft zeggen, dat ook zij „onbekwaam zijn tot eenig goed en geneigd tot alle kwaad“. Dat wil dan zeggen, dat onze jongwenschen zoo de houding aannemen van de autoriteit, die op alle terrein gezag heeft in zichzelf. Zij bovenal en beter dan ieder zullen weten, wat goed en kwaad is, wat mag en wat niet mag. En als iets dan toch eens niet mag van vader of moeder, dan heeten deze al spoedig: „hopeloos onderwetsch“. Tegenwoordig is iets niet meer „goed“ of „kwaad“, maar voor de jonge menschen is 't „standing“ of „niet gepast“; het is voor hen „onderwetsch“ of „naar den goeden smaak“.

Er is bij velen, helaas, deze instelling, die van een afstomping van het zedelijk besef getuigenis aflegt. De zonde wordt hoe langer hoe meer buiten rekening gelaten en hoewel men als stopwoord gaarne gebruikt „'t is zonde“ aanvaardt men zooiets als serieus oordeel niet. Ook hier wordt echt een tijd van cultuur-onderdom getypeerd. De besefen vlakken af. De uitdrukkingen verliezen haar eigen kracht.

En nu is het zoo uitermate gevaarlijk, in zulk een tijd, waarin het bewustzijn van de ontzaglijke macht van de zonde, van het vernietigend karakter van de zonde, zoowel in ons denken, als in ons gevoels- en ons wilsvlees, is afgestompt, voor de handhaving van het gezag, dat heerschen moet in het leven, en dat beheerschen moet alle levensuiting, zich te wenden tot het bewustzijn van het jonge mensch allereerst.

Dat kan vóór alles in onzen tijd niet.

De bakens zijn ook ten dezen zoover verzet, dat hij, die zijn kinderen er aan zou wennen, de grenzen voor het al of niet geoorloofde te nemen dáár, waar hun „christelijk besef“ ze zou leggen, de meeste kans zou loopen straks de jonge menschen schipbreuk te zien lijden.

Voor de handhaving van het gezag in en bij de opvoeding is alzoo in onzen tijd het allermeest noodig, dat onze kinderen en onze jonge menschen eens loskomen van, of a priori niet vastgroeien aan datgene, wat zoo ongeveer het gevaar van onzen tijd is: de autoriteit van de overtuiging van het jonge mensch.

Met wijsheid en voorzichtigheid, met liefde en geduld, maar ook evenzeer met beslistheid en zonder zekelijke toegeeflijkheid zullen onze jonge menschen van meet af aan moeten leeren hun meening voor beter te geven.

Ze zullen moeten verstaan, dat zij het niet weten.

Een belangrijke factor moet daarbij niet uit het oog worden verloren. Een factor, waarop we ook in ons laatste artikel hopen te wijzen.

't Is deze, dat men in onzen tijd al meer den nadruk legt op 't geen de mensch, op 't geen ook het kind praat, en weet, dan op 't geen hij wil en kan en is.

Het ouderwetsche „praatjes vullen geen gaatjes“ moet onze jonge menschen heel duidelijk en onomwonden worden gezegd.

Een van de beste en eerste middelen om het Gezag van het beginsel, het gezag van de ouders mede, te handhaven is dit, dat in alle liefde en met alle geduld, maar dat ook weer beslist en zonder omwegen aan de jonge menschen wordt bijgebracht, het idee, dat zij toch telkens falen; dat hun autoriteit het mis heeft.

Maar dit dan ook weer niet, alsof Gods gezag en het gezag van de ouders alleen maar op utiliteitsgronden zou moeten worden aanvaard; zooiets van: het is beter en verstandiger, want anders loopen we zoo dikwijls tegen de lamp.

Neen — veeleer zoo, dat heel duidelijk moet zijn voor onze kinderen en jongeren, dat God er een heilig recht op heeft, dat Hij wordt gehoorzaamd; God beveelt, en omdat Hij God is zullen wij moeten doen wat Hij van ons wil.

Gods Woord spreekt — en dan buigen wij.

Maar toch is hier nog ééne factor, die niet moet worden vergeten. Wat men ook in andere verhoudingen ziet, is telkens ook te merken in de opvoeding: onze jonge menschen zeggen: ja — ik wil wel gehoorzamen aan Gods Woord en wil, maar het gaat me juist om de interpretatie, om de verklaring van dat Woord.

En nu wil ik wel voor Gods Woord buigen, maar niet voor uw woord.

En wat ge zegt, beschouw ik als uw woord.

Natuurlijk hebben we hier precies dezelfde kwestie als b.v. in het kerkelijk conflict van verleden jaar. Men poneert eigen gezag als uitgaande boven dat van hem, die van Gods Woord den klaarblijkelijken zin geeft. En wanneer men dan onze jongens en meisjes zegt: „maar dat zegt toch de Schrift“, dan is er alle kans, dat ze zeggen: „ja, zie, dat zegt U, dat het dat beteekent...“, maar dat voel ik; dat kan het niet beteekenen“. Vraagt ge dan: „Wat beteekent 't dan wel?“, dan is 't antwoord: „dat weet ik zoo precies niet, maar dat niet...“

En nu is het voor deze houding van onze jonge menschen juist zoo noodig, dat het gezag alzoo werke, dat hun hoogmoed worde gebroken.

Want deze houding is in zijn wezen die van den hoogmoedigen mensch. En wat in den volwassene is te veroordeelen als zonde, maar moeilijk meer is te genezen, kan in den jongere dikwerf nog worden gekeerd.

Onze jonge menschen moeten leeren begrijpen, dat hun houding toch in wezen „aprioristisch“ is, d.w.z., dat ze van te voren reeds hebben uitgemaakt, wat in ieder geval een bepaalde tekst niet kan beteekenen. En waarom kan het dat niet beteekenen? Omdat zij 't anders voelen.

Deze houding is allerminst die van vroomheid. De ware ootmoed laat God alleen aan 't woord.

Dat moet ook onze jongeren duidelijk zijn.

Maar zal dat kunnen, dan is het weer van meet af aan noodig, dat de ouders zich wel wachten hun kinderen lang voor den tijd „mondig“ te verklaren; ze lang vóór ze „wijs“ zijn reeds als orakels te eeren; lang voor ze tot zelftucht gekomen zijn, ze reeds als zelf-regeerders rechten te geven.

Telkens weer moeten deswege onze kinderen gesteld tegenover de vreeselijkheid van de macht der zonde — en, onmiddellijk daaraan verbonden, moeten ze dan tevens zien den onmetelijken rijkdom van Gods liefde, die ons, in Christus, regeeren wil door Zijn Geest en Woord; opdat ook onze kinderen en jonge menschen leven zouden. Gods gezag heeft het leven voor ons in.